

УДК 811.161.2'38'06:811.163.1

Дядищева-Росовецька Ю. Б.

В.М РУСАНІВСЬКИЙ ПРО РОЛЬ СТАРΟΣЛОВ'ЯНІЗМІВ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬОГО СТИЛЮ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

***Анотація.** В.М Русанівський, один із провідних вітчизняних фахівців у царині стилістики, зробив значний внесок у проблему вивчення ролі старослов'янізмів на різних етапах розвитку української літературної мови та формування її функціональних стилів. До цієї теми він звертався протягом усього життя. Наступний етап у вивченні функції старослов'янізмів у становленні й розвитку нової української літературної мови матиме статус, як гадаємо, важливого епізоду реконструкції замкнених систем української історичної стилістики на різних етапах її екзистенції.*

***Ключові слова:** історична стилістика, історія української літературної мови, старослов'янізми, поетична мова, мова Тараса Шевченка.*

***Інформація про автора:** Дядищева-Росовецька Юлія Борисівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. E-mail: julia_dyad_ros@mail.ru.*

Dyadyshcheva-Rosovetska J. B.

V.M. RUSANIVSKY ABOUT ROLE OF OLD SLAVIC WORD IN SHAPING OF THE ARTISTIC STYLE OF MODERN UKRAINIAN LITERARY LANGUAGE

***Abstract.** V.M. Rusanivsky, one of the leading national scientists in the realm of the stylistics who made a significant contribution into the problem of studying the role of Old Slavic word heritage at different stages of development of Ukrainian language and the formation of functional styles in Ukrainian language.*

V.M. Rusanivskyu postulated that "common language can be (and in the history of literary language and in the stylistics should be) considered only as a background, like a blank canvas on which a writer embroiders his

personal pattern". It is possible to meet this postulate also in analysis of connection between words of the poetic language and such of the common language. This thought was expressed by both the distinguished folklorist and researcher of a form of the poetic text V. Zhirmunski and famous linguist O. Pyeshkovsky.

The most appropriate usage of the following statements of the V.M. Rusanivsky is determined with the first poet of some nation. The situation is complicated when look closely to the "background" in which Shevchenko "embroidered". Postulates by V.M. Rusanivsky appears logical in attachment to a poet who does not act as a "language maker" and only uses the normalized and pre-produced literary language. But Shevchenko was not such poet.

V. Rusanivsky is not avoiding such a complex issue, as the degree of understanding by ordinary peasant of Shevchenko time church Slavonic words. We are able to rely only on the observations of the folk recordings made P. Zhytetsky and A. Krymsky.

The next stage in the study of functions of the Old Slavic word heritage in the formation and development of the new Ukrainian language will give the status, as we believe, of an important episode in a reconstruction of Ukrainian historical stylistics in various stages of its existence.

Key words: *diachronic linguistics, history of Ukrainian literary language, Old Church Slavonic language, poetry language, language of Taras Shevchenko.*

Information about author: *Dyadyshcheva-Rosovetska Julia Borysivna – PhD, associate professor; associate professor of the department of stylistics and language communication; Institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university. E-mail: julia_dyad_ros@mail.ru.*

Дядищева-Росовецкая Ю. Б.

**В.М РУСАНОВСКИЙ О РОЛИ
СТАРΟΣЛАВЯНИЗМОВ В ФОРМИРОВАНИИ
ХУДОЖЕСТВЕННОГО СТИЛЯ НОВОГО
УКРАИНСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА**

Аннотация. *В.М. Русановский, один из ведущих отечественных специалистов в области стилистики, сделал значительный вклад в*

.....

проблему изучения роли старославянизмов на разных этапах развития украинского литературного языка и формирования его функциональных стилей. К этой теме он обращался на протяжении всей жизни. Следующий этап в изучении функции старославянизмов в становлении и развитии нового украинского литературного языка будет иметь статус, предположительно, важного эпизода реконструкции замкнутых систем украинской исторической стилистики на разных этапах ее экзистенции.

Ключевые слова: историческая стилистика, история украинского литературного языка, старославянизмы, поэтический язык, язык Тараса Шевченко.

Информация об авторе: Дядищева-Росовецкая Юлия Борисовна – кандидат филологических наук, доцент; доцент кафедры стилистики и языковой коммуникации; Институт филологии; Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко. E-mail: julia_dyad_ros@mail.ru.

В.М Русанівський, один із провідних вітчизняних фахівців у царині стилістики, зробив значний внесок у проблему вивчення ролі старослов'янізмів на різних етапах розвитку української літературної мови та формування її функціональних стилів. До цієї теми він звертався протягом усього життя. Так, ще в 1978 році він замислювався над цією проблемою, рефлексуючи над параметрами староукраїнської літературної мови досить цікаво окресленого періоду, а саме XVI – початку XVIII ст. ("Слов'янські міжмовні зв'язки і формування функціональних стилів української літературної мови XVI – початку XVIII ст." [18]).

Особливу увагу В.М. Русанівський приділяв ролі старослов'янізмів у формуванні художнього стилю нової української літературної мови. І, зрозуміло, увагу науковця привертала з цієї точки зору постать основоположника нової української літературної мови, нашого мовотворця – Т. Шевченка.

Як відомо, "стиль – поняття історичне, тим більше це відноситься до поняття функціонального стилю" [12, с. 73]. Історична стилістика, за визначенням М. Кожині, покликана у зв'язку з історією літературної мови "вивчати розвиток

стилістичних засобів літературної мови та її стильових різновидів: передусім формування функціональних стилів (їх специфіки, мовленнєвої системності, стильових категорій)" [11, с. 411]. Крім цього, вона досліджує "взаємодію функціональних стилів, їх роль у літературній мові на різних етапах її розвитку", а також "збагачення літературної мови за рахунок функціонально-стильових різновидів та ін." [11, с. 411].

Тим більше це важливо, коли ідеться про початковий період розвитку нової української літературної мови. Адже відомо, що Т. Шевченко починав свою мовотворчу діяльність не на порожньому місці: до нього вже були здійснені перші кроки І. Котляревським, "харківськими романтиками"... Але саме Т. Шевченкові вдалося закласти підвалини, стати наріжним каменем подальшої розбудови української літературної мови.

У якому ж співвідношенні перебували тоді поняття "українська літературна мова" і "мова Т. Шевченка"? Складність проблеми демонструють елоквенції В.М. Русанівського у статті, присвяченій Шевченковому індивідуально-авторському слововживанню. Зокрема, знаходимо там таке твердження: "індивідуально-авторське вживання слів не можна, звичайно, різко відділяти від загальнономовного. Але загальнономовне можна (а в історії літературної мови і в стилістиці т р е б а) розглядати тільки як тло, як чисте полотно, на якому письменник вишиває свій особистий узор" [20, с. 60]. Відповідає цей постулат і думкам про співвідношення слова поетичного і слова загальнономовного, висловленим видатним фольклористом і дослідником форми поетичного твору В. Жирмунським і відомим мовознавцем О. Пешковським.

В. Жирмунський вважав загальнонародну мову "тлом" мовної діяльності поета: "матеріал поезії – слово – не створюється спеціально для поезії як особливо препарований, суто художній матеріал" [9, с. 16]. Це – правило для теоретика, а виняток із нього становлять неологізми, відомі, до речі, й поетичної мови фольклору.

О. Пешковський, у свою чергу, розглядав ту ж проблему, тільки не "ззовні" поетичного тексту, а немовби "зсередини":

.....

"мабуть, справа не в самих образних висловах, а в неминучій образності кожного слова, оскільки воно подається в мистецьких цілях" [16, с. 65]. Тут, зрозуміло, ідеться не про первісну образність кожного слова в концепції О. Потебні, а про ту образність, якої слово набуває в поетичному контексті, ставши елементом поетичної мови або індивідуального поетичного стилю. Підтвердження цього положення знаходимо у М. Алексеєва: "Багатозначність окремих слів і висловлювань, за допомогою яких побудовано поезію, все ж є обмеженою. Поезія не може мати декількох змістів, видобутих з того ж самого тексту, скількома б значеннями не наділено кожне слово, що її складає" [1, с. 63]. Підтримував цю думку і М. Мур'янов, який зауважує, що чим видатніший поет, тим він скупіший на слова, тим більше означає кожне з них, тим складніше філологічний апарат, потрібний для розуміння асоціативних зв'язків – особливо якщо аналізується пам'ятка минулої доби, коли те, що сучасникам здавалося саме собою зрозумілим, зараз не завжди відомо навіть фахівцям [15, с. 12].

Вищесказане стосуються також і слова у фольклорному поетичному тексті, де нова поетична забарвленість слова більше залежить від традиції. Але ж хіба слово в літературній поезії також не спирається на поетичну традицію? Т. Еліот, міркуючи над внутрішніми закономірностями побудови світової поезії як феномену, що передує кожному акту створення поетичного тексту в будь-якій національній літературі, постулює, що існуючі пам'ятки утворюють певну ідеальну впорядковану послідовність, яка видозмінюється з появою серед них нового (справді нового) твору мистецтва [21, с. 170].

Таким чином, найдоцільніше використовувати наведене твердження В.М. Русанівського тоді, коли йдеться про першого поета певного народу, що першим "вишиває" на загальнономовному "тлі", як на "чистому полотні" свій особистий узор". Ситуація ускладнюється, коли придивитися уважно до "тла", на якому "вишиває" Т. Шевченко. Сказане В.М. Русанівським видається закомірним стосовно поета, який

не виступає "мовотворцем", а лише користується виробленою та нормованою літературною мовою. А Т. Шевченко таким не був.

Очевидно, що літературна мова для нього становила "тло" власної поетичної творчості, але, водночас, сама виступала об'єктом творення. Так, наприклад І. Білодід починає свою статтю про мову поета в Шевченківському словнику твердженням: "Шевченко – основоположник і найвидатніший творець нової української літературної мови" [2, с. 409: див. ще: 3].

Отже, як бачимо, співвідношення поетичного "слова" Т. Шевченка із "загальномовним" ускладнюється, по-перше, через те, що поет спирається на певну літературну традицію слововживання нової літературної мови, крім того, певною мірою й староукраїнської, ускладнену і фольклорною, а також "індивідуальною художньою творчістю" [19, с. 89]; по-друге, він сам виступає як творець тієї норми слововживання, яка стане "загальномовним", "тлом" для наступних генерацій письменників.

В.М. Русанівський підкреслював, що "церковнослов'янська мова приходила до українського селянина різними шляхами: через церкву, через колядки і щедрівки, через культову книгу, інколи через твори художньо-філософського змісту" [19, с. 87]. Крім того, "використанню Шевченком церковнослов'янізмів передувала тривала фольклорна традиція" [17, с. 196]. І у фольклорі "колядка, змикаючись із індивідуальною художньою творчістю, вбирала в себе нові церковнослов'янізми, хоч, звичайно, в переважній більшості випадків вона творилася за законами українського фольклору і з того ж мовного матеріалу" [19, с. 89]. Проте "варто також згадати, що вихідним матеріалом різдвяних пісень були й давньоукраїнські художні твори, зокрема різдвяні шкільні драми" [19, с. 89]. При цьому, як зазначає П. Гриценко, дослідник "підкреслював органічність поєднання у мові Шевченка мовних елементів різної генези" [5, с. 594] і саме "народнорозмовне джерело у формуванні мови творів Шевченка Русанівський уважав визначальним" [5, с. 594]. Тут науковець "в

аналізі народнорозмовного складника мови Шевченка поглиблював погляди попередників (О. Синявського, М. Жовтобрюха, П. Тимошенка та ін.)" [5, с. 594–595]. І саме "як важливі розглядав народнопоетичний, церковнослов'янський та іншомовний складники, особливо – ономастичну лексику як свідчення зв'язку зі світовою культурою" [5, с. 594]. До речі, викликає подив той факт, що у статті П. Гриценка "Церковнослов'янізми" в Шевченківській енциклопедії [6, с. 682–688] не згадується такий важливий жанр, як думи серед фольклорних джерел збагачення словникового запасу цієї яскравої лексичної групи.

Не проходить В.М. Русанівський також повз таке складне питання, як ступінь розуміння пересічним селянином Шевченкового часу церковнослов'янізмів: "Що ж до Шевченкових сучасників, то вони переважно більшість церковнослов'янських слів розуміли, що давало їм можливість спонтанно творити свої варіанти колядок" [19, с. 89].

Цікаво, що згодом, через 70 років після останнього приїзду Шевченка в Україну, там же, на Звенигородщині, А. Кримський фіксує, що "церковнослов'янізми наших колядок стають для розуміння новітніх колядників усе важчими і важчими, а через те навіть і чисто українські стихи в колядках обертаються в щось покалічене, безглузде. Та от і відомая "нова рада" перевернулася в якусь "навереду" [№ 43]; а ще замість "Богъ на землю сниде" співають "бо на землю сніг іде" [№ 46]" [13, с. 236]. Це й не дивно, адже "йдеться про колядників 20-х років ХХ ст." [19, с. 88–89], коли у природний процес згасання, забування традиційного фольклорного твору втручаються "екстралінгвістичні чинники": активна боротьба з церквою, висаджування в повітря храмів, переслідування священників...

Проте таке згасання, схильність до ентропії церковнослов'янізмів у фольклорних текстах, цього разу в думках, фіксував ще П. Куліш у ХІХ ст. у "Записках о Южной Руси" [10, с. 2], а згодом підтримувала К. Грушевська [7, с. СXLVI].

Не можна не погодитися тут із твердженням Г. Винокура: "Мова дійсно відображає історію народу, але одночасно вона і сама є частиною цієї історії, одним зі створінь народної творчості" [4].

М. Кожина також зазначає: "Дуже помітні в процесі розвитку літературної мови не лише збагачення її системи новими стилістичними засобами, а також засобами і прийомами словесної образності та виразності, синонімічними, антонімічними та іншими ресурсами стилю, але й перетворення функціонально-стильової системи мови: формування стилістико-мовленнєвих різновидів (функціональних стилів), їх взаємодія, шліфування засобів вираження, композиції, розвитку жанрів, різних текстових одиниць та ін. Усе це пов'язано з функціональним розширенням і збагаченням літературної мови" [11, с. 417].

Отже, церковнослов'янськи тут треба розглядати як стилістично забарвлену лексику з емоційно-експресивною маркованістю. М. Кожина виділяє окрему групу, яка складається з таких лексичних одиниць, у яких оціночність і експресія не стільки полягають у значенні слова, скільки пов'язані з традицією вживання" [12, с. 108–109]. Саме це "видозмінює значення слова або позначається на ньому: *витія* (оратор), *віщати* (говорити, проголошувати), <...> *благий* (добрий, той, що заслуговує на схвалення)" [12, с. 109]. Дослідниця пояснює, що "стилістична високість, урочистість, риторичність таких слів зумовлена традицією їх вживання у відповідних сферах, переважно писемної мови. У зв'язку з цим їм притаманна й певна оціночність: звичайно значення інтенсивності позитивної якості" [12, с. 109].

У цьому контексті варто згадати й конкретні спостереження М. Мозера. Він зазначав, що "чимало церковнослов'янських у Шевченкових текстах <...> у багатьох випадках – передусім у поезії – стилістично марковані. В поезії ці елементи покликані зазвичай створювати урочистий, піднесений стиль і через історично сформований зв'язок із

біблійною тематикою передусім у пізніших творах підкреслюють образ поета-пророка" [14, с. 173].

Безперечно, й В.М. Русанівський мав рацію, коли підкреслював: "Давидові псалми, як згодом і слова пророків, дали Шевченкові великий запас високої, патетичної лексики й фразеології, що виходили з-під його пера як заклик до необхідності творення історії чистими руками переслідуваних сіячів правди" [17, с. 197].

А от із наступним твердженням науковця погодитися важко: "Не сприймаються як чужоземні слова *древо, муж, воспою, благая, восхвалили, яко в притчу, ізбави, беззаконіє, творящий, доколі*, а тим більше лексика, створена за церковнослов'янським зразком з українських або з українських і церковнослов'янських морфем" [17, с. 197]. І далі наводяться контексти з лексемами "*окрадені*", "*довготерпеливий*" та ін. Заперечення такому твердженню бачимо у П. Гриценка: "українська літературна (більшою мірою народнорозмовна) мова зберігала значну структурну та функціональну дистанцію стосовно церковнослов'янської, що увиразнювало іноджерельність та іностильовість церковнослов'янської в українських текстах, забезпечувало можливість стилістичного використання" [6, с. 686]. Наведені вище приклади переосмислень церковнослов'янських контекстів, помічені А. Кримським в записах колядок 20-х років минулого століття доводять, що ця тенденція стосується й народних мов, діалектів.

У контексті нашого дослідження не можна не звернути увагу на таке важливе джерело стилістичних засобів, як синонімію, адже "з синонімією пов'язана можливість *вибору* одного з ряду можливих мовних засобів, найбільш доречного в даному контексті. Принцип вибору, вибірковість – одна з основ стилістики й один із найважливіших її принципів" [12, с. 93].

В.М. Русанівський не раз звертав увагу на синонімічне багатство Шевченкової мови. Зокрема він зазначав, що в Кобзаря "в багатьох синонімічних рядах виступають церковнословнослов'янізми" і що "переважну більшість церковнословнослов'янізмів він уводить у синонімічні гнізда"

[8, с. 151]. Згодом науковець уточнював, що "Шевченко вводив окремі церковнослов'янські слова в репрезентовану ним українську літературну мову для позначення абстрактних понять і діячів" [17, с. 197]. При цьому він зазначав, що "в деяких випадках українські церковнослов'янізми, будучи спільними за походженням і змістом з російськими, відрізнялися від них формою" [17, с. 197].

Із наведених науковцем особливо привертають увагу композити: *верхотворець* замість *создатель* або *творець*, *криводушіє* (*лицемерие*), *самодержавець* (*самодержец*), *своєволя* (*своеволие*), а також слова з виразно маркованою афіксацією: *провозвіститель* (*провозвестник*), *судище* (*судилище*), *оновленіє* (*обновление*), *сборник* (*соратник*) та ін. [17, с. 197]. Пізніше науковець розширює цей ілюстративний ряд ще й за рахунок "прикметників – переважно складних, утворених за церковнослов'янським зразком, або ж дієприкметникового походження": *велелюдний* (*многолюдный*), *давнеколишній* (*давнепрошедший*), *златомальований* (*расписанный золотом*), *стародавній*, *староденний* (*старинный*, *древний*), *худосилий* (*тщедушный*, *слабосильный*)... [19, с. 93]. Перед нами не що інше, як послідовне стилістичне "відштовхування", яке закономірно виникає у близькоспоріднених мовах на етапі утворення у них нових літературних мов (М. Толстой).

Цікаве стилістичне явище, свого роду Шевченкові "авторські квазіцерковнослов'янізми", описав П. Гриценко: "У текстах широко представлені словотвірні деривати, які завдяки окремим формантам чи похідному слову в цілому сприймаються як типові церковнослов'янські елементи; при цьому сигналами віднесення до Ц(ерковнослов'янців) можуть виступати лише афікси чи лише твірні основи, або одночасно афікси і твірні основи" [6, с. 684].

В.М. Русанівський схилився, як можна здогадуватися, до думки, що творча зацікавленість Шевченка-мовотворця пояснюється генетично, вихованням його в селянській культурі, де мова православної церкви була одним зі складників

стилістики живого мовлення. В усякому разі, дослідник робить висновок: "Очевидно, в свідомості Т. Шевченка панувало поняття про невіддільність українського і церковнослов'янського мовних джерел у мовному вихованні. Інакше важко було б пояснити, чому він використовує і українську, і церковнослов'янську мови у своєму "Букварі оужнорусскому" (СПб, 1861)" [17, с. 198].

Один із основоположників наукового вивчення стилістики Г. Винокур наголошував на глибокому вивченні механізмів системного розвитку мов: "Мовна система змінюється, <...> вся загалом історія мови є послідовною зміною мовних систем, причому перехід від однієї системи до другої підпорядкований якимось закономірним відношенням. Отже, мало відкрити систему мови в один із моментів її історичного існування. Треба ще з'ясувати закономірні відношення цієї системи до тієї, яка їй передувала, й до тієї, яка заступила її" [4]. Наступний етап у вивченні функції старослов'янських у становленні й розвитку нової української літературної мови матиме статус, як гадаємо, важливого епізоду реконструкції замкнених систем української історичної стилістики на різних етапах її екзистенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев М. П. Стихотворение Пушкина "Я памятник себе воздвиг...": Проблемы его изучения / М. П. Алексеев. – Ленинград : Наука ; Ленингр. отд., 1967. – 272 с.
2. Білодід І. К. Мова Т. Г. Шевченка І. К. Білодід // Шевченківський словник : У 2-х т-х. – К. : УРЕ, 1976. – Т. 1. – С. 409–411.
3. Білодід І. К. Т. Г. Шевченко в історії української літературної мови / І. К. Білодід. – К. : Наукова думка, 1964. – 136 с.
4. Винокур Г. О. О задачах истории языка [Эл. ресурс] / Г. О. Винокур. - Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics2/vinokur-59h.htm>.
5. Гриценко П. Русанівський Віталій Макарович / П. Гриценко // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – Т. 5: Пе–С / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. – К., 2015. – С. 594–595.
6. Гриценко П. Церковнослов'янські / П. Гриценко // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – Т. 6: Т–Я / НАН України, Ін-т

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. – К., 2015. – С. 682–688.

7. Грушевська К. Мысли о малорусских народных думах. Теорія Житецького, її джерела і дискусія, що вона викликала / Збірання і видавання дум в ХХ і в початках ХХ віку / К. Грушевська // Українські народні думи: [У 2 т.]. – Т. 1. – К., 2004. – С. СХІ–СХІІІ.

8. Жанри і стилі в історії української літературної мови / [Авт. : Німчук В. В., Русанівський В. М., Чепіга І. П. та ін.]. – К. : Наукова думка, 1989. – 283 с.

9. Жирмунский В. Введение в метрику : Теория стиха / В. Жирмунский. – Ленинград, 1925. – 288 с.

10. Записки о Южной Руси. В двух томах. Составление и издание Пантелеймона Кулиша. – К., 1994. Т 1. – С-Пб., 1856. – С. 2.

11. Кожина М. Н. Стилистика историческая (диахроническая) / М. Н. Кожина // Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М. Н. Кожинной. – 2-е изд., стереотип. – М. : ФЛИНТА ; Наука, 2011. – 696 с.

12. Кожина М. Н. Стилистика русского языка : Учеб. пособие / М. Н. Кожина. – М. : "Просвещение", 1977. – 223 с.

13. Кримський А. Ю. Звенигородщина з погляду етнографічного та діалектологічного / А. Ю. Кримський. – Ч. 1. Побутово-фольклорні тексти. К., 1928. – 434 с.

14. Мозер М. Тарас Шевченко і сучасна українська мова : спроба гідної оцінки / Переклав з німецької Володимир Кам'янець / М. Мозер. – Українознавча наукова бібліотека НТШ. Ч. 32. – Львів, 2012 (Серія "Історія мови"). – 328 с.

15. Мурьянов М. Ф. Поэтика старославянизмов / М. Ф. Мурьянов // Сравнительное изучение литератур: Сб. ст. к 80-летию М. П. Алексеева. – Ленинград : Наука; Ленингр. отд., 1976. – С. 12–17.

16. Пешковский А. М. Принципы и приемы стилистического анализа и оценки художественного текста / А. М. Пешковский // Ars roetica. – М., 1927. – Вып. 1. – С. 29–68.

17. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : Підручник / В. М. Русанівський. – К. : АртЕк, 2001. – 392 с.

18. Русанівський В. М. Слов'янські міжмовні зв'язки і формування функціональних стилів української літературної мови XVI—XVII ст. / В. М. Русанівський // VII міжнародний з'їзд славистів. – К., 1973. – С. 22-23.

19. Русанівський В. М. У слові – вічність (Мова творів Т. Г. Шевченка) / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 2002. – 240 с.

20. Русанівський В. М. Шевченкове індивідуально-авторське слововживання / В. М. Русанівський // Слово і час. 1990. – № 11. – С. 60–64.

21. Элиот Т. С. Традиция и индивидуальный талант / Пер. с англ. Н. М. Пальцева / Т. С. Элиот // Зарубежная эстетика и теория литературы. Трактаты, статьи, эссе / Сост., общ. ред. Г. К. Косикова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1987. – С. 169–193.

REFERENCES

1. Alekseev M. P. *Pushkin's poem "I have erected a monument ...": Problems of its study* [Styhotvoreny'e Pushky'na "Ya pamyatny'k sebe vozdv'y'g...": Problemy ego y'zucheny'ya] / M. P. Alekseev. – Leny'ngrad : Nauka ; Leny'ngr. otd., 1967. – 272 s.

2. Bilodid I. K. *The language of T.G. Shevchenko* [Mova T.G. Shevchenka] / I. K. Bilodid // Shevchenkivs'ky'j slovny'k : U 2-x t-x. – K. : URE, 1976. – Т. 1. – С. 409–411.

3. Bilodid I. K. *Shevchenko in the history of Ukrainian literary language* [Shevchenko v istoriyi ukraïns'koyi literaturnoyi movy] / I.K. Bilodid. – K. : Naukova dumka, 1964. – 136 s.

4. Vy'nokur G. O. *On problems of language history* [O zadachah y'story'y' yazyka] [El. resurs] / G.O. Vy'nokur / - Rezhym dostupa : <http://www.philology.ru/linguistics2/vinokur-59h.htm>.

5. Gry'cenko P. [Rusanivs'ky'j Vitalij Makarovy'ch] / P. Gry'cenko // Shevchenkivs'ka ency'klopediya : v 6 t. – Т. 5: Pe–S / NAN Ukraïny', In-t l-ry' im. T.G. Shevchenka ; redkol. : M. G. Zhuly'ns'ky'j (gol.) [ta in.]. – K., 2015. – С. 594–595.

6. Gry'cenko P. *Old Church Slavonic words* [Cerkovnoslov'yanizmy'] / P. Gry'cenko // Shevchenkivs'ka ency'klopediya : v 6 t. – Т. 6 : T–Ya / NAN Ukraïny', In-t l-ry' im. T.G. Shevchenka ; redkol. : M.G. Zhuly'ns'ky'j (gol.) [ta in.]. – K., 2015. – С. 682–688.

7. Grushevs'ka K. *Thoughts of Little-Russian folk dumas. Theory of Zhitetsky, its source and the debate that it provoked* [Mysly' o malorussky'h narodnyh dumh. Teoriya Zhy'tecz'kogo, yiyi dzherela i dy'skusiya, shho vona vy'kly'kala / Zby'rannya i vy'davannya dum v XX i v pochatkax XX viku] / K. Grushevs'ka // Ukraïns'ki narodni dumy' : [U 2 t.]. – Т. 1. – K., 2004. – С. CXLI–CXLIII.

8. *Genres and styles in the history of Ukrainian literary language* [Zhanry' i sty'li v istoriyi ukraïns'koyi literaturnoyi movy] / [Avt. : Nimchuk V.V., Rusanivs'ky'j V.M., Chepiga I.P. ta in.]. – K. : Naukova dumka, 1989. – 283 s.

9. Zhy`rmunsky`j V. *Introduction to metric : the theory of verse* [Vvedeny`e v metry`ku: Teory`ya sty`ha] / V. Zhy`rmunsky`j. – Leny`ngrad, 1925. – 288 s.

10. *Notes on Southern Rus. In two volumes. Preparation and publication of Panteleimon Kulish.* [Zapy`sky` o Yuzhnoj Rusy`. V dvuh tomax. Sostavleny`e y` y`zdany`e Pantelejmona Kuly`sha]. – K., 1994. T 1. – S-Pb., 1856. – S. 2.

11. Kozhy`na M.N. *The historical (diachronic) stylistics* [Sty`ly`sty`ka y`story`cheskaya (dy`axrony`cheskaya)] / M. N. Kozhy`na // Sty`ly`sty`chesky`j ency`klopedy`chesky`j slovar` russkogo yazyka / pod red. M. N. Kozhy`noj. – 2-e y`zd., stereoty`p. – M.: FLY`NTA; Nauka, 2011. – 696 s.

12. Kozhy`na M. N. *The stylistics of the Russian language.* [Sty`ly`sty`ka russkogo yazyka. Ucheb. posoby`e] / M. N. Kozhy`na. – M. : "Prosveshheny`e", 1977. – 223 s.

13. Kry`ms`ky`j A.Y. *Zvenyhorodshyna in ethnographic and dialectological terms* [Zveny`gorodshhy`na z poglyadu etnografichnogo ta dialektologichnogo] / A.Y. Kry`ms`ky`j. – Ch. 1. Pobutovo-fol`klorni teksty`. K., 1928. – 434 s.

14. Mozer M. *Taras Shevchenko and modern Ukrainian language : an attempt of decent evaluation* [Taras Shevchenko i suchasna ukrayins`ka mov a: sproba gidnoyi ocinky`] / Pereklav z nimecz`koyi Volody`my`r Kam`yanecz` / M. Mozer. – Ukrayinoznavcha naukova biblioteka NTSh. Ch. 32. – L`viv, 2012 (Seriya "Istoriya movy"). – 328 s.

15. Mur`yanov M. F. *Poetics of the Old Slavic heritage words* [Poety`ka staroslavlyany`zmov] / M.F. Mur`yanov // Sravny`tel`noe y`zucheny`e ly`teratur : Sb. st. k 80-lety`yu M. P. Alekseeva. – Leny`ngrad : Nauka; Leny`ngr. otd., 1976. – S. 12–17.

16. Peshkovsky`j A. M. *Principles and methods of stylistic analysis and evaluation of a literary text* [Pry`ncy`py y` pry`emy sty`ly`sty`cheskogo analy`za y` ocenky` xudozhestvennogo teksta] / A.M. Peshkovsky`j // Ars poetica. – M., 1927. – Vyp. 1. – S. 29–68.

17. Rusanivs`ky`j V. M. *History of the Ukrainian literary language.* [Istoriya ukrayins`koyi literaturnoyi movy`] / V.M. Rusanivs`ky`j. – K. : ArtEk, 2001. – 392 s.

18. Rusanivs`ky`j V. M. *Slavic cross-language communication and the formation of functional styles of Ukrainian literary language of the XVI–XVII centuries* [Slov`yans`ki mizhmovni zv'yazky` i formuvannya funkcional`ny`h sty`liv ukrayins`koyi literaturnoyi movy` XVI—XVII st.] / V.M. Rusanivs`ky`j // VII mizhnarodny`j zlyzid slavistiv. – K., 1973. – S. 22–23.

19. Rusanivs`ky`j V.M. *In a word - an eternity (Language of the Shevchenko texts)* [U slovi – vichnist` (Mova tvoriv T. G. Shevchenka)] / V.M. Rusanivs`ky`j. – K. : Nauk. dumka, 2002. – 240 s.

20. Rusanivs`ky`j V. M. *Shevchenko's individually-authorial usage of words* [Shevchenkove indy`vidual`no-avtors`ke slovovzhy`vannya] / V.M. Rusanivs`ky`j // Slovo i chas. 1990. – Vyp 11. – S. 60-64.

21. Ely`ot T.S. *Tradition and individual talent* [Trady`cy`ya y`y`ndy`vy`dual`nyj talant] / Per. s angl. N.M. Pal`ceva / T.S. Ely`ot // Zarubezhnaya estety`ka y` teory`ya ly`teratury. Traktaty, stat`y`, esse / Sost., obshh. red. G. K. Kosy`kova. – M. : Y`zd-vo Mosk. un-ta, 1987. – S. 169–193.

Дата надходження до редакції – 28.10.2016 р.

Дата затвердження редакцією – 25.11.2016 р.